

Kommer klonerne?

Af Ellen Kappelgaard

I februar 1997 kom fåret Dolly til verden. Dolly var blevet til ved en ganske særlig teknik. Man havde taget cellekernen fra en kropscelle fra et 6 år gammelt får og placeret denne cellekerne i et ubefrugtet æg fra et andet får, efter at man først havde fjernet æggets oprindelige kerne. Efter denne kerneombytning gav man ægget et elektrisk stød, som satte det i gang med at dele sig. Efter nogle delinger blev det sat op i livmoderen på det får, som havde leveret det ubefrugtede æg. Og efter den normale drægtighedsperiode blev Dolly født. Teknikken er i princippet ikke vanskelig, men der er et meget stort spild ved den. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at dette vil kunne mindskes væsentligt, hvis forskerne opnår større erfaring med teknikken. (Se i øvrigt Søren Holms artikel i ORIGO, April 1997, p.5ff).

Siden 1997 har de etiske konsekvenser af denne tekniske mulighed været åbenbare. Det drejer sig ikke bare om får, men i allerhøjeste grad også om mennesker. Alle er enige om, at det i princippet også ville være tænkeligt at frembringe mennesker efter Dolly-metoden dvs. ved såkaldt kernetransplantation (se figur 1).

Allerede umiddelbart efter Dollys fødsel besluttede man i det meste af Europa, at det ville være uetisk at frembringe mennesker ved kloning. Der er dog stadig flere fagfolk, der udfordrer denne beslutning. Senest har den italienske læge Sverino Antinori erklæret, at han er indstillet på at hjælpe barnløse ægtepar til at få børn ved brug af kloning. Det kunne altså betyde, at en kvinde skal hjælpes til enten at føde sin egen én-æggede tvilling eller sin mands én-æggede tvilling. Også andre steder i verden – ikke mindst i USA – er der læger, der er klar til at klonе mennesker til barnløse ægtepar. De forventer ligesom Sverino Antinori, at når først et klonet barn vises frem på fjernsynsskærmen til

alles beskuelse, vil forældre og bedsteforældre over hele verden smelte og gå ind for kloning efter Dolly-metoden. Alle hidtidige betænkeligheder vil således forsvinde som dug for solen, sådan som det i store træk er gået mht. IVF-metoden.

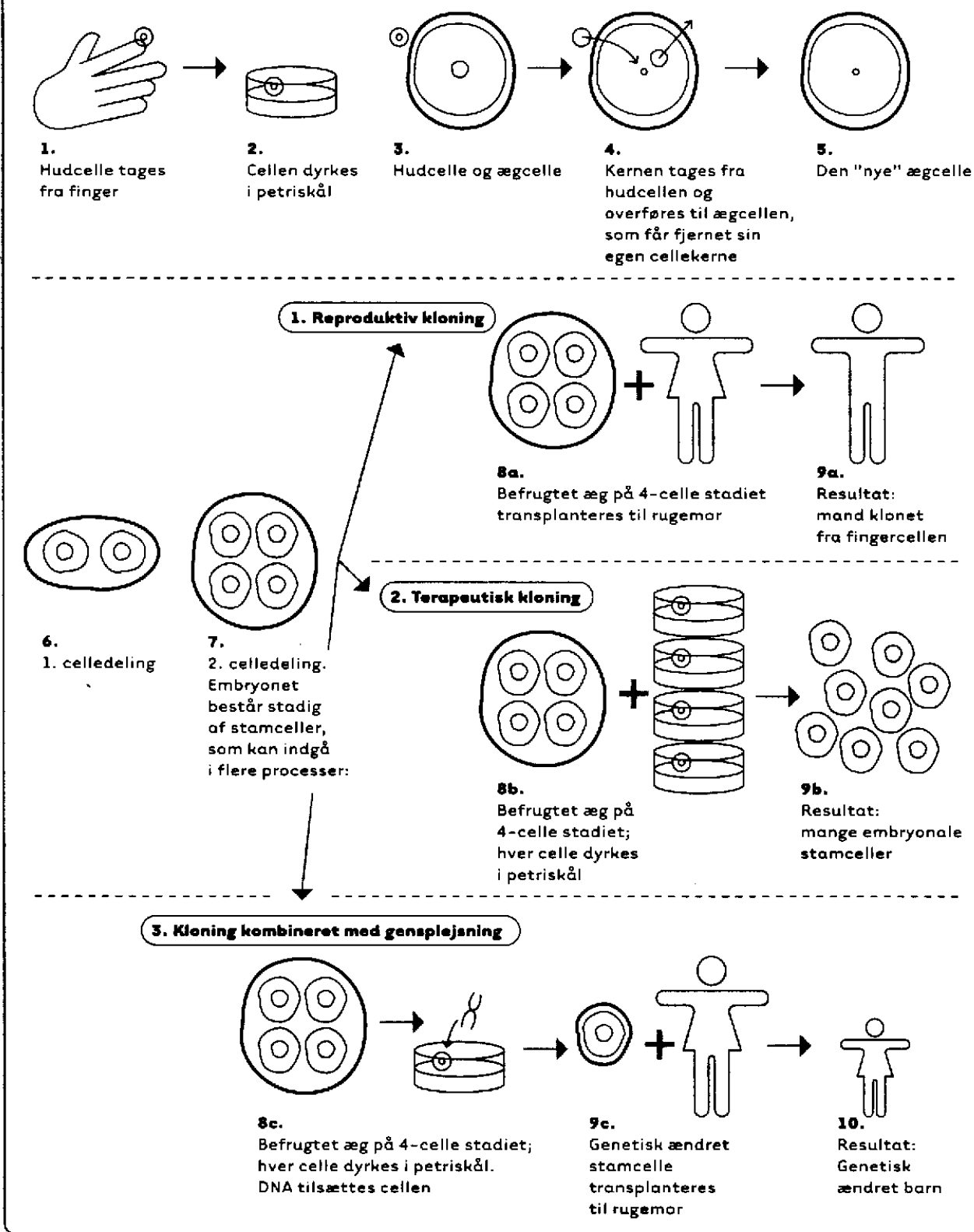
Herhjemme har regeringen endnu engang bedt Det Etske Råd tage stilling til kloning af mennesker. Det skyldes sådan set ikke Antinoris og andres drømme om at kunne give kloningstilbud til barnløse ægtepar. Det nye er derimod, at meget tyder på, at små klonede fosteranlæg, der bare er 10-14 dage gamle, ville kunne fungere som en enestående kilde til stamceller, der vil kunne bruges til helbredelse af alvorligt syge mennesker. Det betyder altså, at man kan starte processen efter Dolly-metoden og så afbryde den, når det lille fosteranlæg har fået lov at vokse i op til 14 dage. Ideen er så, at man tager det lille fosteranlægs liv for at bruge det til at helbrede alvorligt syge patienter. Man taler om terapeutisk kloning (se figur 1). Metoden er netop godkendt på forsøgsbasis i England, og mange mener, at Danmark skal følge efter hurtigst muligt. I øvrigt hævdes det – hvor man så ved det fra – at man ved brug af terapeutisk kloning vil kunne sætte den almindelige levealder for mennesker op til 125 år!

Det Etske Råd har nylig udsendt en redegørelse som svar på regeringens forespørgsel. Heri tages både stilling til reproduktiv kloning af mennesker (dvs. Antinoris og andres drømme om kloningstilbud til barnløse ægtepar) og til terapeutisk kloning. Redegørelsen er tankevækkende læsning ikke bare pga. af rådets stillingtagen, men også pga. de argumenter, der fremføres.

Nej til reproduktiv kloning

Det Etske Råd siger énstemmigt ”nej” til reproduktiv kloning. Hvis Folketinget lovgiver i overensstemmelse med dette, vil det altså betyde, at Antinoris og andres eventuelle klonings-

KLONING VED KERNETRANSPLANTATION

Figur 1. Kloning ved kernetransplantation. Gengivet med tilladelse fra: "Debatoplæg om kloning og kloningsrelaterede teknikker", Det Ethiske Råd og Det Dyreetiske Råd, 2000.

tilbud til barnløse ægtepar ikke vil kunne virkeliggøres i Danmark. Det interessante er, at afvisningen af den reproduktive kloning først og

fremmest sker ud fra en henvisning til "den menneskelige værdighed". Heri ligger for det første, at det enkelte menneske har ret til at bli-

ve til uden at være en genetisk kopi af et andet menneske – en forudgående original. For det andet indebærer den menneskelige værdighed, at det enkelte menneske som et grundvilkår har både en biologisk mor og en biologisk far. Men hvorfor får Det Etske Råd dette begreb om den menneskelige værdighed? Det hedder herom i redegørelsen:

"Mens denne værdighed for nogle medlemmer i den sidste ende beror på det forhold, at det enkelte menneske er skabt af Gud og i hans billede, har begrebet menneskets værdighed for andre af rådets medlemmer ikke en tilsvarende religiøs forankring, men grunder sig på en humanistisk funderet anerkendelse af menneskets særlige status i forhold til andre former for liv" (p.24).

Alle i Det Etske Råd er altså enige om, at begrebet om den menneskelige værdighed er afgørende for afvisningen af den reproduktive kloning. En del af rådet henter altså dette afgørende begreb fra den kristne skabelsesforståelse og bygger dermed deres stillingtagen på en sammenhængende tilværelsesforståelse. Derimod er det ikke helt så ligetil at se, hvordan en eller anden form for humanisme uden en religiøs forankring vil kunne begrunde begrebet om menneskets værdighed. Hvordan skulle man herudfra kunne argumentere overbevisende for "menneskets særlige status i forhold til andre former for liv"?

Delte meninger om terapeutisk kloning

Når det drejer sig om terapeutisk kloning er meningene delte i Det Etske Råd. Det fremgår klart af redegørelsen, at det springende punkt er spørgsmålet om livets begyndelse. Hvornår begynder menneskelivet? Skal et 14 dage gammelt fosteranlæg respekteres, eller er det etisk set i orden at bruge det som "reservedelslager" med henblik på helbredelse af alvorligt syge mennesker?

Et flertal på 11 af Det Etske Råds medlemmer mener ikke, at et tidligt fosteranlæg på f.eks. 14 dage skal beskyttes i samme grad som menneskeligt liv. Dette flertal mener ikke, at fosteranlægget i de første dage efter befrugtningen har "fuld menneskestatus". På den baggrund finder de, at det etisk set er acceptabelt at benytte dette tidlige fosteranlæg til helbredelse af alvorligt syge patienter. Flertallet erklærer

dog, at de ikke kan besvare spørgsmålet om, præcis hvornår den "fulde menneskestatus" indfinder sig. Men de henviser til, at der i hvert fald skal være tale om en klar identitet, og at denne ikke er til stede i de første dage, hvor der principielt ville kunne ske en deling af fosteranlægget, således at der fremkommer énæggede tvillinger. – På mig virker dette "tvillingeargument" noget søgt, men det er i øvrigt tidligere blevet gendrevet her i tidsskriftet. (Se Peter Øhrstrøms artikel i ORIGO, Oktober 2000, p.17.)

Et mindretal på 5 af rådets medlemmer (Lene Gammelgaard, Lisbet Due Madsen, Ragnhild Riis, Erling Tiedemann og Peter Øhrstrøm) mener, at det menneskelige liv er begyndt, i og med at det befrugtede æg foreligger. Hele det genetiske bibliotek er da til stede, og der synes ikke at være nogen anden naturlig begyndelse for menneskelivet end netop befrugtningen. Den ægcelle, som man frembringer ved Dolly-metoden, kan – som det er vist – fungere præcis på samme måde som et befrugtet æg. Den har derfor samme moralske status og skal beskyttes som andet menneskeligt liv. Mindretallet afviser på den baggrund brug af fosteranlæg til behandling af alvorligt syge patienter. De mener, det er etisk forkasteligt og i strid med respekten for menneskeligt liv at bruge det som middel eller reservedelslager med henblik på andre menneskers helbredelse. De mener ikke, at målet helliger midlet!

Jeg håber, at folketinget i denne problemstilling vil følge mindretallet. Man kan være nødt til at sige nej til behandling, nemlig når selve metoden er i strid med respekten for menneskelivet, her dets allertidligste begyndelse. I stedet for bør man overveje andre, etisk acceptable behandlingsformer.

Referencer

Søren Holm: *Hello Dolly*, ORIGO, April 1997, p.5-8.

Peter Øhrstrøm: *Kloning af mennesker?*, ORIGO, Oktober 2000, p.14-17

Kloning. Udtalelser fra Det Etske Råd og Det Dyreetiske Råd, 2001

(Se nærmere på Det Etske Råds web-site: www.etiskraad.dk)

Ellen Kappelgaard er læge